

Azərbaycan Respublikasının
Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına
Dövlət Dəstəyi Agentliyi

MİRAS
MƏDƏNİ İRSİN ÖYRƏNİLMƏSİNƏ
KÖMƏK İCTİMAİ BİRLİYİ

Eşqin kanı Qarabağdır!

V BEYNƏLXALQ HƏMZƏ NİGARİ SİMPOZİUMU

MATERİALLARI

2022-ci il Şuşa ilinə həsr olunur.
Quzanlı/Ağdam, 17-19 may 2022-ci il

Hazırlayanlar:

Şəhla XƏLİLLİ
Fariz XƏLİLLİ
Metin HAKVERDİOĞLU

Azərbaycan Respublikasının
Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına
Dövlət Dəstəyi Agentliyi

MİRAS
MƏDƏNİ İRSİN ÖYRƏNİLMƏSİNƏ
KÖMƏK İCTİMAİ BİRLİYİ

Aşkın kâni Karabağdır!

V. ULUSLARARASI HAMZA NİGARİ SEMPOZYUMU

BİLDİRİLERİ

2022 - Şuşa yılına armağan olunur.
Guzanlı/Ağdam 17-19 Mayıs 2022

Editörler:

Şehla HALİLLİ
Fariz HALİLLİ
Metin HAKVERDİOĞLU

Azərbaycan Respublikasının
Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına
Dövlət Dəstəyi Agentliyi

MİRAS
MƏDƏNİ İRSİN ÖYRƏNİLMƏSİNƏ
KÖMƏK İCTİMAİ BİRLİYİ

Garabagh is Land of Love!

5TH INTERNATIONAL HAMZA NIGARI SYMPOSIUM

PROCCEDINGS

Dedicated to the Shusha/2022 year.
Guzanli/Aghdam, 17-19 May 2022

Editors:

Shahla KHALILLI
Fariz KHALILLI
Metin HAKVERDIOGLU

Kitabın məzmunu "Miras" Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyinin cavabdehliyindədir, bu baxımdan kitabın məzmunu Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin mövqeyini əks etdirmir.

Kitab Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin maliyyə yardımı ilə hazırlanmışdır.

Tərcümələr Aysel Allahverdiyeva, Şölə Bayramova, Səma Alməmmədli, Naridə Qasımovanındır.

V Beynəlxalq Həmzə Nigari Simpoziumu (17-19 may 2022 - Ağdam/Quzanlı) Materialları (Hazırlayanlar: Şəhla Xəlilli, Fəriz Xəlilli, Metin Hakverdioğlu). İki cildə, I cild. Bakı: im.print, 2022, 452 səh.

17-19 may 2022-ci ildə Ağdam rayonunun Quzanlı qəsəbəsində Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin maliyyə yardımı, "Miras" Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyi, Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti, Türkiyə Cümhuriyyəti Amasiya Universiteti və Ağdam Rayon İcra Hakimiyyətinin təşkilatçılığı ilə 2022-ci il "Şuşa İli"nə həsr edilən Beşinci Beynəlxalq Həmzə Nigari Simpoziumu keçirilib. Simpoziumda çıxış edən alim və tədqiqatçıların məqalələri bu kitabda toplanıb və nəşr edilib.

Üz qabığındakı rəsmi müəllifi Gülqədəm Nağıyevadır.

Dizayner: İntiqam Məhəmmədli
Fotoqraf: Anar Həbibov

© "Miras" Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyi

ISBN: 978-9952-8412-2-0

MÜNDƏRİCAT

<i>Dos.Dr. Lalə MƏMMƏDOVA, Dos.Dr. Elfanə QASIMOVA, Nəriminə NAMAZOVA</i> <i>Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti</i> <i>Qarabağda maddi mədəni irsimiz-doi: 10.30546/978-9952-8412-2-0.226.</i>	<i>226</i>
<i>Alleytar ƏBİLOVA - Azərbaycan Milli Xalça Muzeyi</i> <i>Mədəniyyətimizi dünyaya tanıtdıran Qarabağ inciləri.....</i>	<i>234</i>
<i>Prof.Dr. Kübra ƏLİYEVƏ - AMEA Memarlıq və İncəsənət İnstitutu</i> <i>XIX əsrin axırı - XX əsrdə Qarabağ-Şuşa muğamın mərkəzi kimi</i> <i>doi: 10.30546/978-9952-8412-2-0.241.</i>	<i>241</i>
<i>Dr. Назмин ДЖАФАРОВА - Отдел информации аппарата Президиума НАНА</i> <i>Перспективы создания в Шуше Дома-Музея Джаббара Гарьядыоглу для</i> <i>Развития Музыкального Туризма - doi: 10.30546/978-9952-8412-2-0.252.</i>	<i>252</i>
<i>Dos.Dr. Aybəniz RƏHİMOVA - AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu</i> <i>Qulam Məmmədli təzki-rəsində şuşalı sənətkarlar</i>	<i>260</i>
<i>Şəhla XƏLİLLİ - AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu</i> <i>Qarabağlı Pir Məhəmmədin "Mənaqibnamə"sinin paleoqrafik və tekstoloji təhlili</i> <i>doi: 10.30546/978-9952-8412-2-0.267.</i>	<i>267</i>
<i>Dos.Dr. Zərifə CAVADOVA - ADPU-nun Şamaxı filialı</i> <i>Azərbaycançılıq konsepsiyasının Vətən Müharibəsindəki qələbəmizə gedən yolda rolu.....</i>	<i>272</i>
<i>Aygün ZEYNALOVA - AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutu</i> <i>Şuşada toxuculuq və xalçaçılıq</i>	<i>277</i>
<i>Dos.Dr. Səba NAMAZOVA - Gəncə Dövlət Universiteti</i> <i>Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığının Qarabağ dövrü</i> <i>doi: 10.30546/978-9952-8412-2-0.285.</i>	<i>285</i>
<i>Dos.Dr. Aygül HACIYEVƏ - AMEA M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu</i> <i>Eposlar xalqın milli-mənəvi ensiklopediyasıdır</i>	<i>291</i>
<i>Şəbnəm ƏLİYEVƏ - Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti</i> <i>Şuşada dini tikililər - doi: 10.30546/978-9952-8412-2-0.294.</i>	<i>294</i>
<i>Dos.Dr. Sevil KƏRİMOVA - Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti</i> <i>Azərbaycan rəngkarlığında Süvari motivinin ikonografiyası.....</i>	<i>302</i>
<i>Dr. Gözəl BAXŞƏLİ - M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası</i> <i>Xudu müəllim: Vətən sevdalısı böyük insan.....</i>	<i>318</i>
<i>Dos.Dr. Həbibə ƏLİYEVƏ - AMEA Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyi</i> <i>Şirvanda İslam təriqət tikililərindən günümüzə çatan örnəklər</i> <i>doi: 10.30546/978-9952-8412-2-0.322.</i>	<i>322</i>
<i>İlahə SADIQOVA - Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti</i> <i>Qədim Azərbaycanda ailə-nikah münasibətləri.....</i>	<i>336</i>
<i>Prof.Dr. Pərvanə BƏKİRQIZI İSAYEVƏ -</i>	

QARABAĞ MADDİ-MƏDƏNİ İRSİMİZ

Dos.Dr. Lalə Məmmədova
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Dos.Dr. Elfanə Qasımova
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti

Nərminə Namazova
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
doi: 10.30546/978-9952-8412-2-0.226.

Xülasə

Qarabağ hər zaman özündə Azərbaycan mədəniyyətinə aid zəngin mədəni resursları cəmləşdirmişdir. Qarabağ ərazisi olduqca qədim tarixi, mədəniyyət və memarlıq abidələri, muzeylər, kitabxanalar, çox sayda türbə, mağara və kurqanlar, qəbirüstü abidələr, körpülərlə zəngin olmuşdur. Özünəməxsus zəngin irsə malik olan Qarabağ mədəniyyətinə qarşı düşmən tərəfindən böyük zərbələr olmuş, bir çox resurslarımız tamamilə məhv edilmişdir.

Qarabağ abidələrinin çoxu Azərbaycan memorial tikililərinin əsas hissəsini təşkil edir. Erməni işğalı zamanı nəyinki memarlıq abidələrimiz, muzey eksponatları, kitabxanalar, məscidlər, ictimai və yaşayış binaları vandalizmə məruz qaldı. Bununla belə, Azərbaycanın böyük mütəfəkkirlərinin heykəlləri belə məhv edilmişdir.

Qarabağda tarixi abidələrimizi məhv etməklə düşmən xalqımızın bu torpaqlarda mədəni kimliyini yox etmək istəyində olmuşdur. Bu gün Azərbaycan xalqı illərdir işğal altında qalmış öz əzəli torpaqlarını düşmən tapdağından azad edərək tarixi ədaləti bərpa edə bildi. Qarabağda yenidənqurma işləri, ağıllı kəndlərin yaradılması vaxtı ilə məcburi köçkün salınmış insanların öz əzəli torpaqlarında yaşayışının bərpası naminə aparılan əsaslı işlərdəndir. Bu gün Qarabağ irsinin qorunması, dağıdılmış maddi nümunələrin bərpası naminə bir çox işlər görülür.

Araşdırmalar da göstərir ki, Qarabağda yaşamış qədim insanlar böyük yaradıcılıq yolu keçmiş və mədəniyyət əsərləri yaratmışlar. Qədim tarixə malik Qarabağ mədəniyyəti özündə nəsildən-nəsilə ötürülmüş olan bədii təcrübəni əks etdirir. Bu özünü musiqidə, poeziyada, xalçaçılıqda, sənətkarlıq nümunələri və memarlıqda geniş şəkildə göstərir. Qarabağ öz unikallığına görə Azərbaycan mədəniyyətinin aparıcı hissəsidir.

Açar sözlər: maddi irs, mədəni irs, Qarabağ abidələri, Azərbaycan mədəniyyəti

Abstract

Karabakh has always concentrated rich cultural resources related to Azerbaijani culture. The territory of Karabakh is rich in quite ancient monuments of history, culture and architecture, museums, libraries, numerous tombs, caves and mounds,

tombstones, bridges. Against the Karabakh culture, which has a kind of rich heritage, great blows were inflicted by the enemy, many of our resources were completely destroyed.

Most of the Karabakh monuments are the main part of Azerbaijani memorial structures. During the Armenian occupation, not only our architectural monuments, museum exhibits, libraries, mosques, public and residential buildings were vandalized. At the same time, statues of great thinkers of Azerbaijan were also destroyed. By destroying our historical monuments in Karabakh, the enemy sought to destroy the cultural identity of our people in these lands. Today, the Azerbaijani people were able to restore historical justice by liberating their ancestral lands, which had been under occupation for many years, from enemy invasion. Reconstruction works in Karabakh are fundamental works carried out in the name of restoring the lives of internally displaced persons on their ancestral lands. Today, much is being done in the name of preserving the Karabakh heritage, restoring destroyed material samples. Studies also show that the ancient people who lived in Karabakh went through a long creative path and created works of culture. The Karabakh culture, which has an ancient history, reflects the artistic experience passed down from generation to generation. This is widely manifested in music, poetry, carpet weaving, examples of craftsmanship and architecture.

Key words: material heritage, cultural heritage, Karabakh monuments, Azerbaijani culture.

Bəşər sivilizasiyasının ilk meydana gəlmiş olan ərazilərindən biri də məhz Azərbaycanın gözəl guşələrindən olan Qarabağ ərazisidir. Burada aparılan araşdırmalar, Azıx mağarası, tapılmış olan əmək alətləri və bu kimi başqa dəlillər hələ paleolit dövründə burada ilkin insan məskənlərinin olmasının göstəricisidir. "Qazın-tılar zamanı buradan ibtidai insanların həyat şəraitini həm də təxminən 1,5-2 milyon il bundan əvvəlki dövrdə Azərbaycanın fauna və florasını özündə əks etdirən zəngin maddi mədəniyyət qalıqları aşkar edilmişdir" (Göyüşov Rəşid 1993. s 6.) Qarabağda bütün dövrlərə aid olan bir çox abidələr tarixçi, arxeoloqlar tərəfindən tədqiq olunmuşdur. Belə maddi nümunələrə Azıx, Tağlar mağaraları, Babadərviş, Qaraköpəktərə yaşayış yerləri, Xocalı kurqanlarını misal göstərmək olar. Məhz bu kimi abidələr Qarabağın qədim insanların yaşayış məskəni olmasının göstəricisidir. Qarabağda aparılan araşdırmalar göstərir ki, memarlıq abidələri yüksək bədii tərtibatla layihələnirdi. Qarabağ memarlıq abidələri arxitektura baxımından və estetik görkəmi ilə gözoşşayan olmuşdur. Memarlıqda həm çiy kərpic, həm də bişmiş kərpic, çay daşı və digər materiallardan istifadə edilərək bir çox tikililər inşa edilirdi. Qarabağ ərazisində yerləşən bir çox tikililər var idi ki, onlar məhz Azərbaycanın dahi şəxsiyyətlərinin adı ilə bağlı idi. Zərər görmüş belə tikililər sırasında dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəyovun və Bülbülün ev muzeylərini, Xan qızı Xurşud Banu Natəvanın sarayı, Firudin bəy Köçərlinin evi, Mir Mövsüm Nəvvabın evi, böyük Qarabağ şairi Molla Pənah Vaqifin türbəsi darmadağın edilmişdir. Daşınması mümkün olan bir çox maddi nümunələrimizi, muzey eksponatlarımızı öz adlarına çıxarmağa çalışmışdırlar.

Tarixi memarlıq abidələri ilə zəngin olan Ağdam rayonunun ərazisi 1150 kvadrat kilometr əhatə edir. Kəngərli kəndində XIV əsrə aid olan türbə, Ağdam şəhərində XIX əsrə aid memar Kərbəlayi Səfixan Qarabaği tərəfindən inşa edilmiş məscid,

Boyəhmədlidə dua edən insan şəklində olan daş heykəl buradakı tarixi-dini abidələrimizin zənginliyinə dəlalət edən sərvətlərimizdəndir.

44 günlük müharibə və mübarizədən sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev birinci xanım Mehriban Əliyeva ilə işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızdan Ağdamı və burada yerləşən Ağdam məscidini ziyarət etdi. Prezident Məkkədən gətirmiş olduğu "Qurani-Kərim"i Ağdam məscidinə bağışlayıb. Artıq Prezident İlham Əliyevin göstərişi ilə əzəli torpaqlarımız olan bu ərazilərdə yerləşən tarixi-dini abidlərimiz, o cümlədən məscidlər bərpa olunmaqdadır.

Kərbəlayi Səfixan Qarabaği kimi memarlar sayəsində "Qarabağ məscid memarlığı" kimi özünəməxsus üslub formalaşmışdır ki, bu üslub digərləri ilə fərqlənirdi. Ağdamda məşhur Çörək Muzeyinin yerləşdiyi dəyirman 19-cu əsrin sonlarında Məhəmməd Qarayev tərəfindən inşa edilmişdi. Ağdamda yerləşən maddi nümunələrimiz də vandalizmə məruz qalaraq yararsız vəziyyətə gəlmişdir. Mədəni kimliyimizin məhvi naminə xüsusi qəddarlıqla məhv etdikləri Qaraağacı Hökmdar Qəbristanlığını nümunə göstərmək olar. "Qarabağın türk tarixinin düyün nöqtəsi olan Qaraağacı Hökmdar Qəbristanlığı erməni vandalları tərəfindən işğal zamanı bilərəkdən məhv edilib, yeri şumlanaraq əkilib" (Fəriz Xəlili 2021).

Şuşa paytaxt şəhərlərdən biri kimi Qarabağ xanlığının mərkəzi olmuşdur. Qarabağ xanının adına uyğun "Pənəhabad" adlandırılan, mədəniyyət beşiyimiz- Şuşanın strateji baxımdan olduqca əlverişli yerdə yerləşməsi hər zaman böyük maraq kəsb etmişdir. 1992-ci ilin may ayında ermənilər tərəfindən işğal edilmiş Şuşa 2020-ci il noyabrın 8-də Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi, rəşadətli Ordumuz tərəfindən düşmən tapdağından azad edildi. Şuşanın tarixi-mədəniyyət memarlığının digər nümunələri kimi Yuxarı Gövhər ağa məscidi və Aşağı Gövhər ağa məscidi də erməni vandallarından xilas oldu. Prezident İlham Əliyevin göstərişi ilə Yuxarı Gövhər ağa məscidi və Aşağı Gövhər ağa məscidi bərpa olundu.

Şuşa xalqımızın qədim və zəngin mədəni irsə malik olmasını özündə tərənnüm edən unikal memarlıq abidələri və maddi nümunələrlə zəngin yerlərimizdən biridir. İşğala qədər şəhərdə 549 qədim bina, 9 məhəllə, 17 bulağ, 17 məscid, 3 türbə, 6 karvansara, 2 mədrəsə, 2 qəs, eləcə də qala divarları mövcud idi. Tarixi əhəmiyyətli tikililərlə yanaşı ictimai təyinatlı binalar da mövcud idi. Burada 25 məktəb, 20 səhiyyə müəssisəsi, 31 kitabxana, 8 mədəniyyət evi, 2 institut filialı, 4 texnikum, 7 uşaq bağçası, 5 istirahət parkı, 2 turist bazası, Azərbaycan Xalçası Dövlət Muzeyinin filialı, Şuşa Televiziyası, Şuşa Dövlət Dram Teatrı, Uşaq Sağlamlıq Məktəbi və Qafqazda yeganə Şərq musiqi alətləri istehsalı fabriki fəaliyyət göstərirdi.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 7 may 2021-ci il tarixində verdiyi Sərəncamı ilə Şuşa şəhərinin bərpası, əvvəlki görkəminin və şöhrətinin qaytarılması, eləcə də Azərbaycanın çoxəsrlik mədəniyyətinin, memarlıq sənətinin incisi olaraq beynəlxalq aləmdə təbliğ edilməsi məqsədilə Şuşa Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edildi.

Laçın ərazisində olan abidələrin bir çoxu Qafqaz Albaniyası dövründən qalmışdır. Bu dövrə aid olan bir çox məbədlər var idi. Digər tikili nümunələrindən Həməzə Sultan sarayını misal çəkmək olar ki, o Laçının Hüsülü kənd ərazisində yerləşir. Saray 1761-ci ildə tikilmişdir. Əvvəllər böyük bir kompleksi təşkil etsə də, kompleksdən yalnız bir saray binası qalmışdır. Bu tikili memarlıq və arxitektura baxımından dövrünün möhtəşəm tikintisi olmuşdur. Türbələrdən Laçının Cicimli kəndi yaxınlığında yanaşı ucalmış iki türbə məşhurdur. Onlardan biri XII-XIII əsrlərə aid olduğu ehtimal

edilən - Məlik Əjdər türbəsidir. Digər türbəyə el arasında "Kar günbəz" deyərmişlər. Bu türbənin XVII əsrdə inşa edildiyi ehtimal olunur. Burada 1979-cu ildə böyük tarixi əhəmiyyət daşıyan eksponatlarla zəngin Laçın Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi fəaliyyətə başlamışdır. Muzeyin fondunda 10 mindən çox eksponat var idi. Muzeyin həyatında müxtəlif əsrlərə aid bədii daş nümunələri, qoç və at fiqurları, daş oymalar, kənd təsərrüfatı alətləri, nümayiş etdirilirdi.

Kəlbəcər rayonu öz istisu mineral ehtiyatı və "İstisu" müalicəvi sanatoriyası ilə dünyada tanınmışdır. İstisu sanatoriyası Kəlbəcərin silsilə dağ yamaclarında yerləşir. Bu mineral bulaqlar 1138-ci ildə zəlzələ zamanı yerin qabarması nəticəsində əmələ gəlmişdir. Bura hər zaman həm istirahət, həm də müalicə mərkəzi kimi böyük maraq kəsb etmişdir.

Kəlbəcərdə tarix-diyarşünaslıq muzeyi fəaliyyət göstərirdi. Muzey 1982-ci ildə yaradılmışdır. Muzeydə 30 mindən çox eksponat nümayiş edilirdi. Muzeyin divarlarında daşdan düzəldilmiş fərqli naxışlar, heyvan fiqurları və bir çox məişət əşyalarının təsvirini görmək mümkün idi.

1950-ci ildən istifadəyə verilən Kəlbəcər şahmat klubunda fəaliyyət göstərirdi dövrlərdə çoxsaylı idman yarışları, tədbirlər keçirilirdi. 1993-cü il, aprel ayında Kəlbəcər ermənilər tərəfindən işğal edildikdən sonra digər tkililər kimi şahmat məktəbinin binası da tamamilə dağıdılmışdı. 2020-ci il, 25 noyabrda Kəlbəcər erməni işğalından azad edildi.

Qarabağa aid olan maddi-mədəni irsimiz təkcə memarlıq abidələri ilə məhdudlaşmır. Burada olan dekorativ sənət əsərləri, nəsildən-nəsilə ilmə-ilmə ötürülən sənətkarlıq nümunələri, xalçaçılıq və bu kimi başqa bədii sənət inciləri hər zaman gözoxşayan olmuş və özündə milli mənəvi dəyərlərimizi, özünəməxsus motivləri ehtiva etmişdir. Belə sənət nümunələrinə xalçaçılıq misal çəkmək olar. "Bağcadagüllər xalçası", "Buynuz xalçası", "Bəhmənli xalçası", "Qarabağ xalçası", "Qasımuşağı xalçası", "Qoca xalçası", "Ləmbəran xalçası", "Muğan xalçası", "Lampa xalçası", "Malıbəyli xalçası", "Xanlıq xalçası", "Şabalıdbuta xalçası" "Xantirmə xalçası", "Çələbi xalçası", və s. adlı xalça kompozisiyaları Qarabağ xalçaçılıq məktəbinə aid klassik nümunələrindəndir. Qarabağ xalçalarının nə qədər gözəl olmasının və bununla hər zaman diqqət mərkəzində qalmasının baris nümunəsi Avropa rəssamlarının öz tablolarında məhz bu xalça nümunələrinə geniş yer vermələridir. Ümimilikdə Azərbaycan və Qarabağ xalçalarının zəngin bədii tərtibatı, burada olan ornamental kompozisiya həlli hər kəsi valeh edirdi. Belə nümunələrə XV əsrə aid Hans Memling tərəfindən çəkilmiş " Məryəm körpəsi ilə", Qarabağ xalçaçılıq məktəbinə aid Zili xalçası olan "Dolça və güllərlə natürmort" kimi tabloları və s. misal çəkmək olar. Burada Qarabağ xalçaçılıq məktəbinə aid olan nümunələr diqqətdən kənar qalmır. Dünyanın bir çox muzeylərində bu gün Qarabağ xalçaları saxlanılmaqdadır.

Qarabağ xalçaları ən qədim ornamentlərlə tərtib edilirdi. Burada ornamental kompozisiyalı xalçalarla yanaşı həm də, süjetli xalçalar geniş yayılmışdı. Ornamental kompozisiya həlli ilə tərtib edilən xalça məmulatlarının da özünəməxsus semi-ontik mənalı var idi. Azərbaycanın milli ornamentini hesab edilən buta və digər nəbatı ornamentlər xalçalarımızı bəzəyirdi. Qarabağın mədəniyyətini əks etdirən muzeylərin eksponatlarını ermənilərin öz adlarına çıxaraq özünü küləşdirilməsinə dair faktlar məlumdur ki, bunlardan biri "baxçağül" xalçasıdır. Bu xalça ermənilər tərəfindən öz adlarına çıxarılmasına baxmayaraq onun üzərində ananın övladına hədiyyə olunması ilə bağlı kirit əlifbası ilə yazılar var idi. Bu xalça nümunəsi

hərracdan alınaraq yenidən Azərbaycana qaytarılmışdır. Qarabağ xalçaları artıq öz rəngini Qarabağın füsunkar təbiətindən alacaq (Xalça 2013).

Bu gün qürur hissi ilə deyə bilərik ki, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında qəhrəman oğullarımız otuz ilə yaxın düşmən tapdağında qalmış, torpaqlarımızı işğaldan azad edərək, ərazi bütövlüyümüzü bərpa etməyə müvəffəq oldu. Beləliklə Qarabağın tacı, mədəniyyət beşiyimiz olan Şuşa şəhərinin işğalçılardan azad olunduğu gün, qələbəmizin təntənəsi olaraq – “8 noyabr”, Zəfər Günü kimi tarixə düşdü.

Şəkil 1. Üzeyir Hacıbəyovun Şuşadakı ev muzeyi

Şəkil 2. Bülbülün ev muzeyi

Şəkil 3. Xan qızı Xurşud Banu Natəvanın sarayı

Şəkil 4. Ağdamın cümə məscidi

Azərbaycan Respublikasının
Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına
Dövlət Dəstəyi Agentliyi

MİRAS
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi
KONKRET İCRAAT BİRLİYİ

Eşqin kanı Qarabağdır!

V BEYNƏLXALQ HƏMZƏ NİGARİ SİMPOZİUMU

MATERİALLARI

2022-ci il Şuşa ilinə həsr olunur.
Quzanlı/Ağdam, 17-19 may 2022-ci il

Hazırlayanlar:

Şəhla XƏLİLLİ
Fəriz XƏLİLLİ
Metin HAKVERDİOĞLU